

Klaarhamer en scriba A.B. Cruq). De contacten waren reeds goed, hetgeen ook mag blijken uit Littooijs eerdere brochure van 5 maart 1887 *Openbare brief aan het (Ned. Herv.) classicaal bestuur van Middelburg, naar aanleiding van zijn openbaren brief aan ds. P.J.W. Klaarhamer, en aan de Ned. Herv. gemeenten in de Classis*, Middelburg 1887. De Christelijke Gereformeerde ds. A. Littooi nam het in die brochure op voor de dolerende ds. Klaarhamer, met wie hij verklaarde eenzelfde strijd te voeren. Deze brochure bevat het antwoord op het verzoek van de dolerenden, dat werd besproken tijdens een gemeentevergadering, welke werd voorafgegaan door een bidstond. In die bijeenkomst (nov. 1887) werd dit antwoord (ondertekend door ds. A. Littooi en scriba I. Pouwer) goedgekeurd. De volledige tekst van beide brieven (verzoek en antwoord) is afgedrukt.

6. S. van Velzen, *De Vereeniging van alle gereformeerden tegenover den afval van het geloof in Nederland*. Leiden: D. Donner, 1887; 72 p.

Prof. Simon van Velzen (1809-1896), docent aan de Theologische School in Kampen, sloot deze brochure af op 17 juli 1887. Hij verklaart lang gezwezen te hebben, maar de twist onder de broeders van beide zijden heeft hem gedrongen tot het schrijven van 'deze bladen'. Met een aantal voorbeelden wil Van Velzen aantonen, dat afgescheidenen en dolerenden steeds dezelfde strijd gestreden hebben: het terugroepen van de Nederlandse Hervormde Kerk tot de gereformeerde belijdenis en kerkregering. Aan de orde komen de 'Acte van Verbintenis', die de afgescheidenen in 1836 ondertekenden (p. 2-3); de houding van de algemene synode der Nederlandse Hervormde Kerk in 1860 ten aanzien van de bezwaarschriften tegen ouderling mr. C.J. van Heusden en diens artikelen in het 'lichtzinnige' tijdschrift *De Dageraad* (p. 12-26); de behandeling van een vraag aan diezelfde synode in hetzelfde jaar, of de nieuwe kerk van ds. D. Postma in Zuid Afrika tot 'de ware Ned. Herv. Kerk' gerekend kan worden (p. 32-42); de kwestie ds. J.C. Zaalberg (p. 43-44); en tenslotte de adressen aan de Haagse synode in 1842 van de afgescheiden predikanten A.C. van Raalte en C.G. de Moen en uit de Reveilkring (D. van Hogendorp e.a.) om handhaving van de gereformeerde leer en revisie van de reglementen (p. 51-57). Het in 1816 volgens Van Velzen onwettig ingevoerde 'Algemeen Reglement voor het bestuur der Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden', maakte de kerk tot een godsdienstig genootschap, waartegen afscheiding en dolantie in opstand kwamen. Beide bewegingen streven hetzelfde doel na en zijn daarom al één. De broedertwisten over ondergeschikte zaken